

11. Pidkasisty, P. I. (1972). *Samostoyatel'naya deyatel'nost' uchaschikhhsya. Didakticheskiy analiz protsessa i struktury vosproizvedeniya tvorchestva Independent activity of students* [Independent activity of students. Didactic analysis of the process and structure of reproduction of creativity]. M. : Pedagogika. 180 s.

12. Ser'ozhnikova, R. K. (2009). *Formuvannya tvorchoho pedahohichnoho potentsialu maybutn'oho vykladacha u protsesi profesynoyi pidhotovky v universyteti* [Formation of the creative pedagogical potential of the future teacher in the process of professional training at the university]. Donets'k. 384 s.

13. Tsekhmistrova, H. S. (2003). *Osnovy naukovykh doslidzhen'* [Fundamentals of scientific research]. K. : Vydavnychyy Dim «Slovo». 240 s.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ФІЛОНЕНКО Оксана Володимирівна – доктор педагогічних наук, професор, доцент кафедри

педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: розвиток освіти й педагогічної думки в Україні у другій половині XIX – XX столітті.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

FILONENKO Oksana Volodymyrivna – Doctor of Pedagogy, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Pedagogy and Special Education of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University.

Scientific interests: development of education and pedagogics in Ukraine in the 2nd half of the 19th – 20th centuries.

Стаття надійшла до редакції 20.08.2022 р.

УДК: 378.011

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-205-73-78

ЧУБРЕЙ Олександра Степанівна –

доктор педагогічних наук,
доцент кафедри економічної географії та екологічного менеджменту Чернівецького національного університету імені Ю. Федьковича
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4276-1396>
e-mail: o.chubrey_chnu@ukr.net

ПІДГІРНА Валентина Никифорівна –

кандидат економічних наук,
доцент кафедри економічної географії та екологічного менеджменту Чернівецького національного університету імені Ю. Федьковича
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6188-803X>
e-mail: v.n.pidgirna@chnu.edu.ua

ЄМЧУК Тетяна Володимирівна –

кандидат географічних наук,
доцент кафедри економічної географії та екологічного менеджменту Чернівецького національного університету імені Ю. Федьковича
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3533-9587>
e-mail: t.iemchuk@chnu.edu.ua

ІЛКУ Вікторія Володимирівна –

вчитель географії Чернівецького багатoproфільного ліцею № 4
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7911-3926>
e-mail: 0956481704v@gmail.com

**СУЧАСНІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ ГЕОГРАФІЇ
(НА ПРИКЛАДІ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЕКТУ «ІНТЕЛЕКТ УКРАЇНИ»)**

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Основною метою розвитку системи освіти України є її модернізація цивілізаційних та національних викликів сучасності та майбутніх поколінь. Розбудова інформаційного суспільства, в якому основним капіталом та, наразі, головним

ресурсом економіки стають знання; виникнення глобальної кризи цивілізації, що виявляється в усіх аспектах людського буття; зародження у світовій економіці шостого технологічного укладу та ядром якого є NBIC-технологій. Ці тенденції розвитку цивілізації в ХХІ ст. спричинили критичні вимоги до національних

освітніх систем щодо формування в юного покоління здатності до ефективної життєдіяльності в світі, якому притаманні: інноваційність, складності, мінливість та суперечність.

Дослідження сучасних аспектів викладання географії в умовах трансформації освіти є актуальним та заслуговує на увагу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблеми методології наукового пізнання висвітлено в працях О. Антонова [1], А. Грабовський [2], О. Пехота [3], О. Пометун [6], С. Харченко [8].

Мета дослідження – аналіз сучасних аспектів викладання географії на прикладі науково-педагогічного проекту «Інтелект України» та можливості використання навчально-методичних розробок проекту при викладанні географії в закладах загальної середньої освіти України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Реформи в загальній середній освіті призвели до появи нових нетипових освітніх програм. Більшість цих програм знаходяться на стадії дослідження, але, не зважаючи на це, вони вже активно використовуються та дають перші позитивні результати. Вони вже адаптовані до європейських та дають змогу освітньому процесу запроваджувати новітні технології, охоплюють різні сфери діяльності та сприяють всебічний розвитку дитини. Над кожною із нетипових програм працює ряд фахівців, що включають не лише педагогів та психологів, а й спеціалісти в ІТ сфері для того, щоб покращити якість роботи вчителя та залучити учнів до освоєння сучасних технологій та вмінь.

Всі нетипові освітні програми працюють в межах нормативно-правової бази України, згідно з чинним законодавством. Учні які є учасниками цих програм навчаються за спеціально розробленими навчальними планами. Такі навчальні програми та інші навчальні матеріали мають необхідні грифи Міністерства освіти і науки України та спрямовані на покращення освітнього процесу, запровадження новітніх технологій, дає змогу охопити більше сфер діяльності та дають всебічний розвиток дитини.

Однією із таких програм є всеукраїнський науково-педагогічний проект «Інтелект України» метою якого є упровадження в національний освітній простір системи пошуку, навчання та виховання здібних і обдарованих дітей. Концептуальною метою цього проекту в основній школі є створення передумов для формування соціально зрілої, творчої особистості з усвідомленою громадянською позицією, почуттям національної самосвідомості, підготовленої до професійного

самовизначення та здатної до самоактуалізації в професійній, соціальній й особистісній сферах. У повному обсязі реалізувати основні ідеї STEM-освіти – провідного тренду модернізації освітніх систем високорозвинених країн.

Цінностями програми є: лідерство; інновації та розвиток (використання провідних вітчизняних та зарубіжних освітніх моделей та технологій); професіоналізм (впровадження спеціальних програм підвищення кваліфікації менеджерів освіти та вчителів); ефективність; патріотизм (формувати такі компетентності, які спонукають бути успішними й щасливими людьми в професійному та особистому житті на Батьківщині); результативність (постійно вдосконалювати та розробляти предмети в такий спосіб, щоб не лише зберегти, а й збільшити інтерес учнів до навчання); творчість (створення умов в навчанні для самоактуалізації та творчої самореалізації особистості).

Основними перевагами проекту є: потужна науково-методична база; професійний авторський склад; єдина масштабована програма в Україні; системний медико-психологічний супровід [7].

Основним завданням в проекті визнано всебічний розвиток дитини, здібностей, компетентностей, талантів і умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей, розвиток самостійності, творчості й допитливості. Цілі, що зазначені в проекті можна досягнути через модернізацію початкової освіти в проекті на засадах компетентнісного підходу, основною метою якого є становлення учня. Функціонує система, що розвивається відповідно до основних положень парадигми особистісно зорієнтованої освіти й діяльнісного підходу, зокрема принципів, особистісної, гуманістичної та діяльнісної спрямованості освіти [4].

Враховуючи особливості регіону та індивідуальні освітні потреби учнів, педагогічна рада може ухвалити рішення про введення до освітньої програми закладу інших компонентів, які не передбачені Програмою, зокрема корекційно-розвивального складника для осіб з особливими освітніми потребами, індивідуалізованого складника для учнів, які з об'єктивних причин бажають здобути початкову освіту за дистанційною, екстернатною або сімейною (домашньою) формами здобуття освіти), складника щодо організації освітнього процесу в позаурочний час, у режимі школи повного дня за умов відповідності чинному ДСанПіНу. Означені складники реалізуються в межах наявного фінансування або за рахунок інших коштів, не заборонених законодавством України [5].

Порівнюючи типову освітню програму з географії та програму науково-педагогічного проекту «Інтелект України», варто зазначити, що викладання саме за проектом є більш ефективним у засвоєнні знань через постійне повторення, великий обсяг інформації у більш доступному форматі. Найбільшою перевагою є, те, що в науково-педагогічного проекту «Інтелект України» знайомство з географією починається з першого класу і триває протягом усього навчання, до того ж, в закладі загальної середньої освіти всі дисципліни, починаючи з молодшої школи акцентовані саме на природничому циклі, в якому великий об'єм займає географія.

Вчителю-географу набагато продуктивніше працювати в тих класах, де практикується науково-педагогічний проект «Інтелект України». Це зумовлено тим, що в цих дітей ще в початкових класах розвинене абстрактне, творче та логічне мислення, вони вміють швидко знаходити потрібну інформацію. Дидактичні матеріали, що даються на уроках географії, розвивають у дітей не лише слухову, а й зорову пам'ять, учні візуально запам'ятовують подані моделі або карти і можуть легко їх відтворити, що позитивно впливає на якісне виконання завдань та контролю знань.

Визначено ряд позитивних аспектів викладання географії у науково-педагогічному проекті «Інтелект України». Насамперед, це доступність інформації в досить великому обсязі. Так, учні шостих та сьомих класів володіють інформацією, яку за типовою освітньою програмою з географії, вивчають у другому семестрі восьмих та дев'ятих класів. Кількість інформації в «Інтелекті України» за один урок в середньому дорівнює двом або трьом урокам географії типової шкільної програми. Вчителю не потрібно готувати додатковий мотиваційний матеріал на урок, тому що друкований матеріал, який наявний у дітей, достатньо мотивує їх до отримання нових знань.

Наступна перевага, що допомагає, як учителю, так і учням – це динамічність уроків, під час проведення яких використовуються різні види роботи: практична робота (робота з картами, робота з діаграма, таблицями); один із методів інтерактивного навчання (доповнити речення), що спонукає дитину в нетрадиційній формі, засвоювати якісно матеріал та формувати вміння висловлювати власну думку; контроль знань (тестові технології оцінювання компетентності учнів, тест складається з тестових завдань, які відповідають певним критеріям і статистичним вимогам, і дають змогу диференційно оцінювати знання учня, тому що складаються з різних рівнів складності), що є важливим компонентом

підготовки дітей до екзаменаційних випробувань, існує багато дефініцій тесту, хоча серед усього їх розмаїття нема жодного, який би сприймався всіма дослідниками без заперечень і не супроводжувався внесенням уточнень; узагальнення і систематизація вмінь і навичок (диференційовані задачі).

Робота з діаграмами та таблицями розвиває в дитини професійні та життєві навички компетентності. Відповідно до статті 12 Закону України «Про освіту» від 05.09.2017 року метою повної загальної середньої освіти є всебічний розвиток, виховання і соціалізація особистості, яка здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, відповідальності, трудової діяльності та громадянської активності. Досягнення цієї мети забезпечується шляхом формування ключових компетентностей, необхідних кожній сучасній людині для успішної життєдіяльності: вільне володіння державною мовою; здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами; математична компетентність; компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій; інноваційність; екологічна компетентність; інформаційно-комунікаційна компетентність; навчання впродовж життя; громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей; культурна компетентність; підприємливість та фінансова грамотність; інші компетентності, передбачені стандартом освіти. Спільними для всіх компетентностей є такі вміння: читання з розумінням, уміння висловлювати власну думку усно і письмово, критичне та системне мислення, здатність логічно обґрунтовувати позицію, творчість, ініціативність, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, здатність співпрацювати з іншими людьми.).

Наступним позитивним моментом викладання географії в науково-педагогічному проекті «Інтелект України» є велика кількість наочних і дидактичних матеріалів. В комплект, що отримує дитина для роботи на уроці та вдома входить не лише зошит, а й атлас, карти, матеріали для практичних робіт тощо. Учневі не потрібен підручник, вся інформація знаходиться в робочому зошиті, де учень одразу і знайомиться з новим матеріалом та одночасно може виконувати і роботу на уроці і домашнє завдання. Щодо роботи вчителя, то в нього в комплекті окрім зошита та карт, є

велика контурна карта, яка допомагає дитині краще засвоїти вміння працювати з умовними позначеннями які відповідають темі що розглядається на уроці. На кожен урок учителю дається відео та аудіо-матеріали для проведення практичних робіт, глобуси та зменшені моделі материків тощо.

У відео наявно багато наочності, диктор доступно надає інформацію, в одному відео що тримає від трьох до восьми хвилин, кількість інформації яку в типовій освітній програмі подається за цілий урок. Створенням відео займаються спеціалісти сфери ІТ які використовують велику кількість 3D моделей, наглядне проектування території та зображені наслідків природних катаклізм або інших змін. Також інформаційну звукову подачу тексту виконує професійний диктор, що дає змогу дитині якісно сприймати інформацію. Всі дидактичні посібники та моделі виготовлені із використанням сучасних технологій та з якісних матеріалів, які відповідають стандартам, що дає змогу кращому засвоєнню знань та зацікавленості учнів.

Позитивною рисою навчання дитини в науково-педагогічному проекті «Інтелект України» є те, що після виконання будь-якого контролю знань, учень має таблицю в якій прописано критерії оцінювання відповідного виду роботи. Це надає впевненість учню, що оцінювання відбувається неупереджено та водночас полегшує завдання вчителю, йому не потрібно самому готувати дані критерії.

Останнім часом гостро постає питання соціальної адаптації дітей, які все менше спілкуються між собою та не вміють допомагати один одному. Ця проблема дала поштовх до розробки в проекті, певних тренінгів, які полягають у виконанні завдань у групах, що допомагає учням краще розкритись, не соромитись, вчитись працювати в колективі, відстоювати свою думку, вміти розподіляти завдання між собою, допомагає розкривати творчий потенціал і логічне мислення. Ця методика допомагає побачити вчителю потенціал і можливості навіть дуже сором'язливої дитини.

У науково-педагогічному проекті «Інтелект України» улюбленим видом діяльності учнів є дослідницька робота. Кожній дитині надають матеріали для дослідів, щоб вона могла краще зрозуміти матеріал і спробувати свої власні сили, освоювати елементи інженерії. Учні вміють, за допомогою технічної бази, визначати типи ґрунів, вміст в них гумусу, кількість вологи, сухий залишок. Щодо води, то діти вміють розрізняти органолептичні властивості, напрямок річки, швидкість течії, глибоководність. Вміють користуватись сучасними компасами,

визначати крутість схилу, азимут, напрямок вітру.

За рахунок резерву часу, який розподілено за календарним планом до кожного уроку, учні знайомляться з певними географічними особливостями (географічним образом) окремих країн. Для кращої свідомості та світосприйняття дітей на кожному уроці географії виділено 7 хвилин на вивчення однієї країни. Представлене відео на 4 хвилини, де коротко відбирається ознайомлення з розташуванням країни, площею, символікою, населенням, державною мовою, культурою, столицею, корисними копалинами, визначними місцями. Після короткого відео, в зошиті є опитування на одну сторінку про країну яка вивчалась.

Велике значення надається розкриттю понять екологічна безпека та сталий розвиток, розуміння важливості використання сучасних навігаційних систем для власної безпеки та безпеки інших. Розкривається поняття підприємливості та фінансова грамотність, здобуття навиків та вмінь отримувати й аналізувати інформацію щодо природних і соціальних явищ та процесів із широкого кола джерел географічної інформації.

Часто акцентується увага на оцінюванні значення джерел географічної інформації для життєдіяльності людини; усвідомлення цілісності та неподільності України, вивчаються її регіональні культурні особливості.

Поміж значних переваг впровадження науково-педагогічного проекту «Інтелект України» існує і ряд недоліків. Перед початком роботи з даною програмою в школах потрібно проводити відбір дітей, які по своїм фізичним та психологічним розвитком зможуть в подальшу без жодних перешкод працювати з даним проектом.

Під час роботи із завданнями, які подаються в робочих зошитах з географії спостерігаються не точності в поданні даних для розрахунків, що унеможлиблює подальшу роботу та якісне оцінювання виконаної роботи.

Певним недоліком, є те, що в робочих зошитах з географії для 6-х та 8-х класів подані карти в надто дрібному масштабі, учням важко наносити на карту умовні позначення або виділяти окремі об'єкти. Відео, що пропонується, досить великого об'єму і по тривалості, це іноді унеможлиблює вчасно завантажити або відтворити його на різних пристроях. Значним недоліком є щомісячна оплата за друковані матеріали, що надсилають розробники для проведення уроків, домашніх і контрольних робіт.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Проаналізувавши сучасні аспекти викладання географії на прикладі

науково-педагогічного проекту «Інтелект України» варто зазначити, що навчання географії, саме за проектом, є більш ефективним у засвоєнні знань через постійне повторення, великий обсяг інформації у більш доступному форматі. Найбільшою перевагою є, те, що у науково-педагогічного проекту «Інтелект України» знайомство з географією починається з першого класу і триває протягом усього навчання, до того ж, всі дисципліни, починаючи з молодшої школи акцентовані саме на природничому циклі.

Аналізуючи велику низку переваг науково-педагогічного проекту «Інтелект України» визначено, що викладання географії за даною нетиповою програмою дає позитивні результати щодо покращення успішності учнів, якісному та ефективному засвоєнню знань та вмінь. А саме, сприяє розвитку у дітей, за допомогою сучасних технічних засобів, логічного, творчого та інженерного мислення, формує їх життєві компетентності.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Антонова О. Педагогічні технології та їх класифікація як наукова проблема. Сучасні технології в освіті : Київ, 2015. 16 с.
2. Грабовський А. Інтерактивні технології навчання в підготовці майбутніх вчителів хімії. Шлях освіти. 2007. 108с.
3. Пехота О. Освітні технології : навчально-методичний посібник: Київ: А.С.К., 2004. 256 с.
4. Положення про експериментальний загальноосвітній заклад (наказ МОН України №114 від 20.02.2002 р.; із змін. і доп., внесеними наказом МОН України №1054 від 23.11.2009 р.).
5. Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 07 листопада 2017 року № 522
6. Пометун О.І. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посібн. Пироженко. К.: Видавництво А.С.К., 2017. 192 с.
7. Сайт науково-педагогічного проекту «Інтелект України». Режим доступу: <https://intellect-ukraine.org/>
8. Харченко С. Соціально-педагогічні технології: навчально-методичний посібник. Луганськ : Альмамагер, 2005. 552 с.

REFERENCES

1. Antonova, O. (2015). *Pedahohichni tekhnolohiyi ta yikh klasyfikatsiya yak naukova problema. Suchasni tekhnolohiyi v osviti* [Pedagogical technologies and their classification as a scientific problem. Modern technologies in education]. Kyiv. 16 p.
2. Grabovsky, A. (2007). *Interaktyvni tekhnolohiyi navchannya v pidhotovsi maybutnikh vchyteliv khimiyi* [Interactive learning technologies in the training of future chemistry teachers]. Kyiv. Shlyakh osvity, 108 c.
3. Infantry, O. (2004). *Osvitni tekhnolohiyi : navchal'no-metodychnyy posibnyk* [Educational technologies: teaching aid]. Kyiv: ASK. 256 p.
4. Regulations on the experimental general educational institution (order of the Ministry of

Education and Science of Ukraine №114 of 20.02.2002; as amended and supplemented by the order of the Ministry of Education and Science of Ukraine №1054 of 23.11.2009).

5. Regulations on the procedure for carrying out innovative educational activities, approved by the order of the Ministry of Education and Science of Ukraine of November 7. 2017 № 522.

6. Pometun, O. (2017). *Interactive learning technologies: Scientific method* [Interaktyvni tekhnolohiyi navchannya]. Kyiv, Publishing House. 192 p.

7. Site of the scientific and pedagogical project "Intellect of Ukraine". Access mode: <https://intellect-ukraine.org/>

8. Kharchenko, S. (2005). *Socio-pedagogical technologies: a textbook* [Sotsial'no-pedahohichni tekhnolohiyi: navchal'no-metodychnyy posibnyk]. Lugansk: Almamater. 552 p.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ЧУБРЕЙ Олександра Степанівна – доктор педагогічних наук, доцент кафедри економічної географії та екологічного менеджменту Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Наукові інтереси: підготовка майбутніх вчителів географії до професійної діяльності в умовах трансформації освіти.

ПІДГІРНА Валентина Никифорівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри економічної географії та екологічного менеджменту Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Наукові інтереси: освітні інновації, менеджмент туристичного бізнесу, транскордонне регіональне співробітництво.

СМЧУК Тетяна Володимирівна – кандидат географічних наук, доцент, асистент кафедри економічної географії та екологічного менеджменту Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Наукові інтереси: інноваційні методи викладання в ЗЗСО.

ІЛКУ Вікторія Володимирівна – вчитель географії Чернівецького багатопрофільного ліцею №4.

Наукові інтереси: сучасні аспекти викладання географії.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

CHUBREI Oleksandra Stepanivna – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Economic Geography and Ecological Management of Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University.

Scientific interests: preparation of future geography teachers for professional activity in the conditions of transformation of education.

PIDGIRNA Valentyna Nikiforovna – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Economic Geography and Ecological Management of Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

Scientific interests: educational innovations, tourism business management, cross-border regional cooperation.

YEMCHUK Tetiana Volodymyrivna – Candidate of Geographical Sciences of the Chernivtsi

Yuriy Fedkovych National University. Associate Professor of the Department of economical geography and ecological management.

Scientific interests: innovative teaching methods in institutions of general secondary education.

Ilku Viktoriya Volodymyrivna – is a geography teacher at the Chernivtsi Multidisciplinary Lyceum №4.

Scientific interests: modern aspects of teaching geography.

Стаття надійшла до редакції 19.08.2022 р.

УДК: 37.017:502]:[35.075.2:351.759.6-051]

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-205-78-83

ГОНЧАРУК Віталій Володимирович –

кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри хімії,
екології та методики їх навчання
Уманського державного педагогічного
університету імені Павла Тичини
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3977-3612>
e-mail: gvitalii1975@gmail.com

ЛЮЛЕНКО Світлана Олександрівна –

кандидат педагогічних наук, доцент,
кафедри біології та методики її навчання,
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5898-4511>
e-mail: Lulencoso@gmail.com

ПАРАХНЕНКО Владислав Геннадійович –

викладач-стажист кафедри хімії,
екології та методики їх навчання
Уманського державного педагогічного
університету імені Павла Тичини
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4312-6194>
e-mail: vladparachnenko@ukr.net

ЕКОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Розвиток сучасного суспільства відбувається в умовах глобальної екологічної кризи. Сьогодні потребує фахівців різних галузей, які б могли вирішувати вузькоспеціалізовані технічні завдання, враховуючи екологічний контекст. Особливо це стосується фахівців цивільного захисту, які за професійними обов'язками мають володіти не лише спеціальними знаннями й вміннями, а й розвинутою екологічною культурою.

Підготовка фахівців ДСНС до екологічно виправданої діяльності у професійній сфері, формування в них екологічної культури є одним із шляхів реалізації положень Концепції екологічної освіти України, Національної доктрини розвитку освіти України. Зокрема, в Концепції екологічної освіти України зазначено, що одним із головних важелів у вирішенні екологічних проблем України є підготовка громадян з високим рівнем екологічної свідомості і культури.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблеми підготовки майбутніх фахівців державної служби надзвичайних ситуацій розкриті у дослідженнях науковців (В. Гора [3], В. Заплатинський [5], М. Козяр [8]) Дослідниками висвітлено особливості системи професійної підготовки курсантів у вищих навчальних закладах Державної служби України з надзвичайних ситуацій, специфіку підготовки фахівців цивільного захисту до діяльності в надзвичайних ситуаціях. Питання вдосконалення підготовки майбутніх фахівців державної служби надзвичайних ситуацій розкрито у публікаціях В. Андрієнко [2], О. Євдін [4], М. Коваль [6]. Науковцями запропоновано реформування системи підготовки фахівців у сфері вищої освіти для ДСНС України, модернізаційні аспекти їх підготовки, шляхи удосконалення системи підготовки фахівців сфери цивільного захисту.

Дослідники зазначають, що формування культури безпеки життєдіяльності є кардинальним способом підвищення безпеки та значного зменшення надзвичайних ситуацій.

Проте проблемам екологічної підготовки